

7 • 7 • 2010 14

информационен бюлетин

български архитект

седмично издание на съюза на архитектите в България

тел.: 943 8321, 943 8355; факс: 02/943 8349; E-mail: sab@bularch.org; www.bularch.org

САБ е член на Международния съюз на архитектите, Международния съюз за паметниците на културата и забележителните места, Асоциацията на признатите европейски експерти, Съвета на архитектите от Европа

Адрес на редакцията: 1504 София, ул. „Кракра“, 11, т. 943 8350, т./факс 943 8326; E-mail: archvalart@centrum-group.com; Цена: 0.25 лв.

VELUX®

www.velux.bg

Фасади
Мазилки
Замазки

Roca

THE LEADING GLOBAL
BATHROOM BRAND
www.roca.com

МАРИЦА.М.
изкуство в асансьорите
www.maritza-m.com

ФИЛАРХ
проектиране ЕЛ инсталации
www.philarch.com

Intesa®
ЗАКЛЮЧВАЩИ СИСТЕМИ И АКСЕСОАРИ
www.intesa.bg

REYNAERS
aluminium

ус на саб

РЕШЕНИЯ

от заседание на Управителния съвет на САБ,
проведено на 22.06.2010 г., ЦДА – София

1. Приемане на окончателната редакция на актуализиран Правилник за работа на УС на САБ.

1.1. Управителният съвет прие Правилник за работа на УС на САБ с гласуваните предложения за допълнения, който влиза в сила от настоящото заседание;

1.2. УС на САБ прие главния секретар на САБ да бъде и секретар на Управителния съвет;

1.3. Редактираният (въз основа на приетите допълнения) Правилник за работа на УС на САБ да се изпрати по електронен път на членовете на УС и КС и да се приложи към стенографския протокол от заседанието;

2. Приемане на съставите и председателите на постоянните комисии към УС на САБ.

2.1. Управителният съвет на САБ прие следните председатели и състави на постоянните комисии към УС:

2.1.1. Направление А:

A1 - Комисия „Творческо-професионална, културна дейност и награди“

Председател: д-р арх. Росен Савов – УС на САБ

Членове: арх. Долорес Попова – УС на САБ; арх. Венцислав Илиев – УС на САБ; арх. Александър Писарски – ССА; арх. Станислав Константинов – СИДР; арх. Николай Тонев – УАСГ; арх. Станчо Веков – Варна

A2 – Комисия „Научна, образователна, издателска, информационна и медийна дейност“

Председател: арх. Майя Бужашка

Членове: арх. Лило Попов – член на УС; арх. Веселин Серкеджиев – ССА; арх. Владимир Дамянов – ССА; арх. Искра Кадинова – ССА; арх. Петко Костадинов – Пловдив; проф. арх. Стефан Попов – ССА

A3 – Комисия „Международна дейност“

Председател: арх. Росица Златанова – УС на САБ

Членове: арх. Бойчо Бойчев – член на УС; арх. Веселинка Тихова – член на УС; арх. Истелианна Атанасова – ССА; арх. Йонка Маринова – ССА; арх. Хубена Салджиева – Пловдив; арх. Емил Йорданов – УАСГ;

A4 – Комисия „Експертна дейност, нормативна уредба и авторско право“

награда

НАГРАДА НА АРХИТЕКТУРНОТО СПИСАНИЕ „DETAIL“

Списание „Detail“ обявява награда за реализирани (след 1 януари 2006 г.) проекти. В конкурса могат да участват упълномощени да практикуват професията си в своята страна архитекти, строителни инженери, интериорни дизайнери и ландшафтни архитекти от цял свят.

Предвидени са главна награда, специални награди както и специална награда за студенти. Награди: Ще се раздаде сумата от 20 000 евро.

Календар: Краен срок за изпращане на предложения: 6 август 2010 г.

Журиране: 21 септември 2010 г.

Церемония по награждаването: 19 януари 2011 г.

Условия за участие и информация: www.detail.de/detailprize2011

нов брой

следва на с. 2

РЕШЕНИЯ...

продължава от с. 1

Председател: арх. Любомир Пеловски – УС на САБ

Членове: арх. Васил Тинчев – УС на САБм арх. Петър Червеняшки – УС на САБ; арх. Михаил Петков – ССА; арх. Слав Паскалев – ССА; арх. Мария Костадинова – Русе; арх. Калин Цачев – УАСГ

2.1.2. Направление Б:

Б1 – Комисия „Стопанска дейност и имоти“

Председател: арх. Светлозара Шаханова – УС на САБ

Членове: арх. Здравец Хайтов – УС на САБ; арх. Ангел Вълканов – ССА; арх. Венета Кавалджиева – ССА; арх. Жасмина Ангелова – Русе; арх. Йордан Нурков – В.Търново; арх. Иван Трендафилов Маринов – Варна

Б2 – Комисия „Социална дейност“

Председател: арх. Иван Чолаков – УС на САБ

Членове: арх. Тодор Личев – ССА; арх. Роберт Алтънов – Русе; арх. Милка Белотелева – ССА; арх. Николина Павлова – ССА; арх. Калина Павлова – Варна; арх. Васил Шилев – Пловдив

3. Мандатна програма на САБ 2010-2014 г.

3.1. Управителният съвет приема по принцип Мандатна програма на САБ 2010-2014 г., на базата на която всяка отделна комисия да разработи конкретна програма, с оглед прецизиране и публикуване на мандатната програма.

4. Докладна записка от арх. Ваня Фурнаджиева относно промяна в щатното разписание на САБ.

4.1. УС на САБ приема предложението за съкращаване на двете щатни бройки в творческите бази на САБ в Банско – чистачкамериерка и „Св. Св.Кирик и Юлита“ – домакин-шофьор, считано от 01.07.2010 г.

5. Длъжностни характеристики.

5.1. УС на САБ приема по принцип длъжностните характеристики на служителите към Централното управление на САБ и задължава Председателството и главния секретар в двуседмичен срок да ги връчат на длъжностните лица;

5.2. В същия срок да се получат предложения от комисиите по изготвяне на заповедите за техническите секретари на постоянните комисии към УС;

5.3. При отказ от страна на служители да приемат и подпишат длъжностната си характеристика, същите да бъдат освободени и да се проведе конкурс за съответната длъжност.

6. Имуществени въпроси.

6.1. Докладна записка от арх. Илко Николов относно състоянието на базата на САБ в с. Черноморец.

6.1.1. УС на САБ гласува финансови средства за извършване на частични ремонти в базата на САБ в с. Черноморец;

6.1.2. УС приема Ръководството да предприеме действия за начините на организация на ползването на базата, като след изготвянето на анализ УС да вземе решение.

7. Разни.

7.1. Доклад от арх. Илко Николов за посещение в Братислава;

7.1.1. УС приема доклада на арх. Илко Николов относно командировката му в Братислава като представител на САБ за участие в Архитектурния фестивал на Братислава – 2010.

7.2. Информация относно честване на 90-годишнината на арх. Георги Натов и удостояването му с почетен знак на САБ;

7.2. УС прие информацията за честване на 90-годишнината на арх. Георги Натов и награждаването му с най-високата награда на САБ „Сребърен пръстен с печата на майстор Кольо Фичето“.

7.3. Докладна записка от арх. Ваня Фурнаджиева относно включване на САБ в инициативен комитет за бул. „Цар освободител“;

7.3.1. УС на САБ прие да се инициират и осъществят необходимите контакти за присъединяването на САБ към инициативния

комитет за превръщане на „Царя“ в представителен булевард.

7.4. Докладна записка от арх. Васил Вълчев относно организирани и провеждане на салон „Дизайн и архитектура“;

7.4.1. По докладната записка не се взе решение поради оттеглянето ѝ от страна на вносителя.

7.5. Докладна записка от арх. Росен Вълков относно съюзните издания.

7.5.1. Въз основа на направените препоръки, в т.ч. прозрачност на рекламодателите, Комисия „Научна, образователна, издателска, информационна и медийна дейност“ да подготви условията за нов договор с издателя на информационния бюлетин на САБ и сп. „Архитектура“ за подписване след изтичане срока на настоящия договор.

7.6. УС на САБ прие информации относно:

7.6.1. Новоприети членове на САБ в:

Дружество на САБ – Благоевград: арх. Иван Калпачки; арх. Анелия Параскова; арх. Веселина Филипова;

Дружество на САБ – Стара Загора: арх. Георги Танев Чернев; арх. Стоян Георгиев Тодоров

7.6.2. Информация от арх. Росен Савов относно честването на 100-годишнината на арх. Борис Далчев.

7.6.3. Действия от страна на САБ по повод реализирането на идеята за „Българския Лувър“.

7.6.4. Организираната от КАБ среща за Европейските фондове.

7.6.5. Учредяване на Клуб на младите архитекти.

7.6.5.1. УС прие информацията от арх. Бойчо Бойчев за учредяването на Клуб на младите архитекти;

7.6.5.2. УС прие членовете на клуба на кандидат-архитектите да могат да ползват привилегии на съюзни членове, при които не се влиза в противоречие с Устава на САБ;

7.6.5.3. УС прие по случай 45-годишнината на САБ арх. Георги Стоилов да бъде избран за Почетен председател на Съюза на архитектите в България.

за вашата почивка

САБ предлага на своите членове и през лятото на 2010 г. да почиват в творческата база на съюза в с. Черноморец, Бургаска област. Сградата е в близост до морето и разполага със стаи с 2 и 3 легла, към всяка от които има санитарен възел с душ, тераса и хладилник.

Цената на 1 нощувка е:

- За членовете на САБ и семействата им – 10 лв. на легло.
- За членове на САБ – пенсионери:
  - след 15 септември – 5 лв. на легло.
  - от 1 август до 15 септември – 10 лв. на легло.
- За гости на членове на САБ – 17 лв. на легло.

• За гости чужденци – 17 евро на легло.

Смените са по 14 дни, както следва:

V смяна от 31.07. до 13.08. вкл.

VI смяна от 15.08. до 28.08. вкл.

VII смяна от 30.08. до 12.09. вкл.

VIII смяна от 14.09. до 27.09. вкл.

Резервации и карти в САБ – София.

Карти ще се издават от 25 май.

Резервации и карти се издават от 14.00 ч. до 17.30 ч. всеки делничен ден, без понеделник.

арх. Цветана Косовалиева, тел: 943-82-86;

Факс: 943-83-49

VIII МЕЖДУНАРОДНО
ФИНАНСОВО ИЗЛОЖЕНИЕ

**Банки
Инвестиции
Пари**

финансово изложение

**„БАНКИ, ИНВЕСТИЦИИ, ПАРИ“
7-9 ЮНИ 2010, СОФИЯ**

РОЛЯТА НА АРХИТЕКТИТЕ В УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНИТЕ

Увод: Какво искат умните пари?

Устойчивост, сигурност, възвратимост и умножаване.

Какво означава устойчиво развитие на общините? Как то се вписва към проектите в системата на Европейския съюз (ЕС). Каква е практиката в общините по реализирането им. Устойчиво развитие у нас често се разглежда общо и без връзки по етапи и аспекти, а напоследък и в коментарите на отделни специалисти се интерпретира по различен начин.

Когато става въпрос за архитектура и стротелство, то със сигурност означава устойчива застроена среда, щадяща максимално ресурсите, материалите и енергията. Устойчивата застроена среда може да се създава единствено с планиране и качествени проекти само от общество, което е възприело тези принципи в законодателната, образователната и финансово-данъчната система.

Когато те се възприемат, е необходима целенасочена и постоянна работа, стъпила най-вече на експертите-архитекти, инженери, финансиста, икономисти и т.н.

В България няма действена нормативна основа за експертизиране на качеството. Нещо повече – текущите промени все повече се дистанцират от ангажирането на експерти в този процес.

Функциите на архитектите и инженерите в общините се принижават, вкл. и от промените в ЗУТ от последните 5-6 години, независимо от постоянните предложения на браншовите организации в тази посока, като резултатът от това упорство на законотворците закономерно е плачевен.

Само от 5 до 6% от проектите са приети за реализация, а

това нанася финансови щети на България годишно за повече от половин милиард евро. Отделно голяма част от проектите са от така наречените проекти с „меки мерки“, където прекият видим резултат отсъства вече четвърта година.

За приемащите и одобряващите в ЕС експерти е важно в проектите да бъдат спазвани общите приоритети на така нареченото устойчиво развитие. Но устойчивото развитие изисква методичност и познание на градските и общински системи. Например, системата „smarter city“ (по-умните градове), концепция на IBM за интелигентните градове, като една от най-модерните днес с преобладаващ превес на технологиите, съвременните комуникации и енергоспестяването, е свързана с колективната (колаборативната) интелигентност във всяка една част от живота и средата на обитаване.

Познанието за една система и полагането на усилие за нейната по-добра работа означава, че градското, респективно общинско управление, трябва да има цялостна картина на отделните системи, техните взаимовръзки и да действа адекватно за бъдещото им по-добро функциониране – в името на устойчивото развитие. Именно тук е ролята на главния архитект в общините, който следва да бъде експертът и консенсусната фигура, подкрепена от общинските съвети и позната на обществото, което очаква солидните средства за общинско развитие на териториите да се насочат планово и в интерес на всички.

Условията за кандидатстване на общините по проекти към ЕС са такива, че за изработване на документацията за проекта първоначалното

самофинансиране е задължително, но с неясен край за приемането на проекта. Много общини останаха с документация, разплатена на консултантските фирми, но без реализация. Отделно проектите са заложили по програми за развитие на общините, без Общи устройствени планове, за които също няма средства. Парадоксът е, че общинските планове за развитие се изработиха от институти, без опит в териториалното планиране, без архитекти, често с копипейст, където има случаи и на груби технически грешки (без промяна на името на предишна община). Това на практика означава образно да се извади нотариален акт, без скица на имот. Работата на парче стана практика и естествено отрицателните финансови последици от това са необратими.

Каква може да бъде ролята на архитектите и архитектурата за развитие на качествена среда за обитаване в общините и държавата като цяло?

Известно е, че архитектурата е израз на развитието на едно общество, при това от хилядолетия. Архитектът е този експерт, който независимо дали е ангажиран в планирането на социално-икономическото развитие на общините, проектирането на отделни сгради и съоръжения, консултирането или надзора на проектното и строително изпълнение, при всички случаи е във взаимоотношения с бенифициента по реализация на общинските програми за развитие – общините.

Архитектурата е тази, която обединява усилията на архитекти, икономисти, инженери, урбанисти, озеленители, еколози, социолози и тя експонира в пространството продукта

на средата, която обитаваме. Главните архитекти са тези специалисти, които трябва да отговорят за качеството на проектите пред общинската администрация, общинския съвет и обществото. ОЕСУТ е помощният орган, който има възможностите за коректив и стимулатор на качеството.

Главният архитект е основен градски мениджър, тъй като участва пряко в определянето на политиките на инвестициите, свързани с развитието на града, инфраструктурата, транспорта и, разбира се, устойчивото развитие на средата.

Главният архитект трябва да е позната фигура. Той трябва да има подкрепа от специалисти в експертната, с помощта на браншовите организации – САБ, КАБ и КИИП.

САБ е организацията на всички архитекти, тези в администрацията по общини и ведомствата, проектиращите, консултиращите, вкл. и специалистите по имоти. Експертният ресурс, който притежава, е организиран по йерархия (от най-високите устройствени и урбанистични нива, през сгради и съоръжения, до синтеза на отделното пространство и ландшафта), както и териториално по места в страната.

Политиката на областно ниво изисква също въвеждане на главни архитекти, още повече че областните управители имат права по ЗУТ, но нямат компетентност.

Как финансовите институции и експертите могат да станат гарант в развитието на общините за излизане от кризата?

Чрез тясна работа на финансовите институти и експертите, и възстановяване на добрите практики в това отношение.

следва на с. 4

РОЛЯТА НА...

продължава от с. 3

- Чрез преценка на Инвестиционен индекс на отделната община. Той е онзи показател, който изважда за инвеститорите на преден план локомотивите на териториите. Дава възможност за насочване на средства с цел по-бърза възвратимост.

- Чрез Кредитния рейтинг на отделната община, даващ представа за кредитния ѝ потенциал.

- Чрез прилагане на добрите практики в публично-частните партньорства, за преодоляване липсата на живи пари в общините и усвояване на ресурсите им за развитие.

- Чрез хармонизиране на интереса, а не работа на парче. Пример за недостатъците на това е Банкок, където сега събарят над 50-етажни сгради. Също Черноморието у нас, където масово фалират собственици на имоти и нормата на печалбата е няколко пъти по-ниска по причини за липса на плановост.

Какви са законовите стъпки за реализация на устойчивото развитие на общините?

Преди всичко спешно урегулиране на недостатъците в нормативната уредба, свързани със:

- Създаване на експертни съвети със задължително участие на САБ, КАБ и КИИП.

- Преодоляване на изискванията само на цена и срок за проектите по ЗОП, водещи до нелоялна конкуренция и разхищение на ресурс поради липса на качество.

- Контрол на качеството чрез задължителен авторски надзор, а не само инвеститорски контрол и надзор на консултанта.

- Проектирането да се отдели със закон от останалите дейности от инвестиционния процес по примера на германския опит. Инвестиционният проект да се одобрява след предаване от архитектурното бюро или проектан-

та. Проектът да бъде докладван от него и защитаван на експертните съвети. По този начин непрофесионалистът-посредник няма място и качеството на проекта, зависещо от неговия изпълнител, се контролира директно от експертната. Липсата на контрол от експертната е първото условие за провал на всеки един проект и ключът за провала на усвояване на еврофондовете.

- Инженеринговите поръчки са лоша практика и не водят до качество на проектите. Вредата от инженеринговата поръчка е в несигурността на инвеститора и на инвестициите.

- В експертизирането на чуждестранните проекти, преди прилагането им в България, е необходимо да се експертизират от САБ, КАБ и КИИП. Обектите над V-та категория от общинско значение също.

- Задължителност на предпроектните проучвания, със социално-икономическа обосновка – предишната фаза ОГР. Французите го наричат „кайе дьо шарж“ (тетрадка на разходите и усилията), което всъщност е заданието за поръчка или идейният проект със стойности по окрупнени показатели и проучвания за натовареност на общината за необходимите пътища, инженерни мрежи, паркове, обслужване и т.н.

В заключение: Умните пари искат планиране. Когато държавата е в криза, то тя следва да насочи усилията си там, да подпомага общините, за да се посрещне излизането от нея с готови за реализация проекти. Финансовият сектор и бизнесът също е заинтересован да помогне, стига да предвиди и реши да отдели капацитет за това.

Само по този начин бъдещето на устойчиво развитие на общините може да се случи със сигурност.

арх. Георги Бакалов,
Председател на Съюза на архитектите в България

До Георги Бакалов,
Председател на Съюза на архитектите в България

Уважаеми г-н Бакалов,

Бих искал лично и от името на организаторите на Международното изложение и конференция „Банки, инвестиции, пари“ – Фондация „Банки, инвестиции, пари“, Атлантическият клуб в България и МЗ „Communications Group“, Inc., да Ви благодаря за това, че уважихте поканата ни и участвахте като лектор в конференцията.

Надявам се, че състоялият се форум бе от полза за всички участници и посетители, и че той допринесе за изграждането на нови контакти и силни бъдещи взаимоотношения между бизнеса и банковите институции в България. Конференцията беше успешен повод за срещи между изпълнителната власт, представителите на частния сектор и слушателите. Надяваме се, че темите в различните панели са представлявали интерес и за Вас. Радвам се, че получихме Вашата подкрепа и съдействие за постигане на по-широка публичност при провеждането на това престижно финансово събитие.

Вярвам, че и в бъдеще ще имаме още много възможности за успешни съвместни инициативи.

22 юни 2010 г.

С уважение,

Емил Попов,

Председател на Фондация „Банки, инвестиции, пари“

програмата в саб - м. юли

2 юли, 18:00 ч., зала 2 – Общество „Път на мъдростта“. Сбирка

5 юли, 18:00 ч., зала 2 – Обединение „Сдружени софийски архитекти“. Възпоменание по повод 30 години от кончината на арх. Боян Бондиков

6 юли, 9:00 ч., зала 2 – Камара на архитектите в България и Съюз на архитектите в България. Конференция „Мястото на архитектите и проектантите в повишаване на усвояемостта на европейските фондове и реализирането на качествени и устойчиви проекти в България“. Входна такса!

6 юли, 19:00 ч., зала 1 – „Глобул Тур“. Лекция по астрология. Входна такса!

15 юли, 17:30 ч., зала 2 – Дружество „Синтез, интериор, дизайн, реставрации“. Общо събрание

Посещения на изложби от 9:00 до 17:45 ч.

В Централния дом на архитекта може да ползвате:

Библиотека – работи с читатели от 9:00 до 17:45 ч. т. 9438313;

Копирен център – всеки ден от 9:30 до 18:30 ч. т. 9438348;

Кафе-бар „Timeless“, – всеки ден от 10:00 до 24:00 ч. т. 0885866755;

Ресторант „Клуб на архитекта“, – всеки ден от 12:00 до 24:00 ч. т. 0888880979

Централният дом на архитекта е седалище на:

Съюз на архитектите в България – т. 9438321; 9438355; 9438296.

ф. 9438349; Софийски дружества на архитектите – т. 9438282;

9438309; 9438305; Камара на архитектите в България – регионална колегия София-град – т. 9438196; Редакция на списание „Архитектура“, и информационен бюлетин „Български архитект“ – т. 9438326; 9438350; Фондация за християнска архитектура и изкуство „Никола Фичев – Захари Зограф“ – т. 9438240

Централният дом на архитекта предоставя под наем: Изложбена конструкция и зали за изложби, конференции, семинари, курсове, концерти, коктейли и др. Организира презентации в областта на архитектурата, строителството и строителните материали, парково-градинското изкуство, обзавеждането и дизайна.

За наемане на зали и справки: арх. Явор Банков, управител на ЦДА; 1504-София, ул. „Кракра“ 11; т. 9438287; 0898509947; ф. 9438349; e-mail: yavorbankov@abv.bg; www.bularch.org

До арх. Георги Бакалов,
Председател на
Съюза на архитектите в България,

Уважаеми колега Бакалов,
Приемете най-сърдечни поздравии и пожелания от пловдивската колегия, и по-специално от професионалния клуб на архитекта-общественик, по повод избирането ви за председател на САБ и за успешна дейност, като оглавяващ най-авторитетната и с огромен творчески потенциал организация на архитектите в България. Очевидно беше, че енергичната ви предизборна програма спечели доверието на колегията, очакваща решителни мерки за осъвременяване и европеизиране на условията за прилагане на професията. Както беше изтъкнато на общото събрание: за тази цел трябва да почерпим опит както от актуалните световни стандарти, така и от нашата досегашна професионална традиция. Характеризирайки сегашното състояние на професията, трябва определено да се признае, че най-големият порок в нейната организация е разкъсването на задължителната връзка между проектиране и строително изпълнение. Това наследство от отминали вече обществени отношения води до примитивни архитектурно-строителни резултати, значително незаконно строителство, превръща проектантския процес в административна процедура, принижва обществения авторитет на архитекта и нанася огромни материални вреди. Обществото ни открито задава въпроса и очаква отговор от архитектите защо те допускат очевидното безредие, хаос и ниско естетическо качество на изгражданата околна среда. И тук трябва да припомним факта, че докато у нас архитектът в масовия случай е принуден да подписва приемо-предавателен протокол на изградената, без негов контрол, вече сграда, то в Германия (където са възпитани поколения български архитекти) нашите колеги получават по-голямата част от хонорара си – 51% – за ръководство при изграждането и приемането на строително-архитектурния продукт. Абсурдността на ситуацията е до болка позната на всеки практикуващ архитект, а общественото разочарование от нейните последици е всеобщо. Трябва да извършим такава промяна на законодателството ни, че всички творчески усилия на колегията да бъдат насочени от намирането на най-подходящата архитектурна идея, към нейната успешна реализация. В материализирането на архитектурния замисъл архитектът трябва да има същата ръководна роля, която той естествено играе в проектантския процес. Само реалните успешни резултати на нашия творчески труд могат да осигурят необходимото ни обществено признание в духовен и материален смисъл. При избирането ви беше ясно изразено категоричното мнение на колегията ни, че една от първостепенните задачи на САБ е възстановяване на проектирането чрез него. То е жизнено необходимо не само за нас, но и за цялото ни общество с катализиращата си роля за легализиране и устройване на целия проектантски процес. Проектирането чрез САБ би трябвало да е достъпно за всеки архитект и при всеки конкретен случай, и да докаже своята необходимост, и жизненост в свободно съревнование с всички останали законни начини на проектиране. В основата на проектиране чрез САБ би следвало да стои законно признат ценови правилник за неговото остойностяване и разпределяне на хонорарите в съответствие с отговорностите, поемани в проектантския процес. И тук следва внимателно да се прецени дали с оглед на неотложната нужда от регулация и предвид опита с трудностите по прилагане на реални цени, свързани със стойността на строителството у нас, не е възможно и целесъобразно връщането към вече веднъж действалия и узаконен от държавните органи ценови правилник от 1985 г., а именно „Нормативни условия за определяне на цени на проучвателните работи и проекти“. Той би следвало да бъде обосновано индексирани, а след приемането и на споменатите

по-горе законови изменения, развит в една бъдеща негова част за авторския надзор и приемането на архитектурните обекти. Такъв ценови правилник, определящ и цените на всички проектни части, ще утвърди ръководната роля на архитекта в проектантския процес.

В съвременния цивилизован живот авторското право играе важна роля (нашата професия е под неговата закрила) и то заедно с авторския надзор следва да заеме естественото си място в архитектурното проектиране и реализация. По наше мнение за целта е необходимо да се изготви „Правилник за прилагане на ЗАПС в професията Архитектура“. Този правилник най-добре ще отрази и регулира специфичните отношения и интереси в инвестиционното проектиране и строителство, ще спомогне за изграждане на среда, с трайни във времето композиционни качества, ще укрепи традицията на високоморални колегиални взаимоотношения.

Ценовият правилник и Правилникът за авторското право ще бъдат и основни предпоставки за възраждане и масово прилагане на конкурсната практика за архитектурните проекти. Тя ще позволи те да се оценяват единствено по техните творчески качества, а не по чуждата и грозна за професията ни практика на „минимални цени за проектиране“ на сегашния закон за „обществени поръчки“.

Работейки упорито над всеки свой проект, ние, архитектите, изпсихахме отговорността за изграждане на цялостната ни обкръжаваща среда. Липсата на общодържавен устройствен орган за територията нанесе трудно поправими щети на големи части от нея и нашите градове. Архитектурно-устройствената дейност в страната е без единно методическо ръководство. Общините нямат компетентността и силата да решават бързо възникващите проблеми, а главните ни архитекти са оставени да зависят от местни интереси. Само когато те се избират и ръководят от върховен професионален орган и носят отговорност пред него, градовете ни ще се развиват съгласно дългосрочни стратегии и планове, а не хаотично, каквато е плашещата реалност у нас сега.

Съюзът на архитектите е в дълг и към младите архитекти, към техните първи, трудни стъпки в професията. Не е ли възможно началните години на самостоятелно проектиране на младите ни колеги да бъдат под ръководството на САБ, който да гарантира както обществения интерес, така и тяхното професионално израстване? Такава практика под различни форми съществува в чужбина, а не се ли изграждахме професионално и ние в някогашните проектантски организации и ателиета към САБ?

Уважаеми колега Бакалов, трябва ясно да осъзнаем, че, казано на професионален жаргон, у нас архитектурната професия не се упражнява в „обема и съдържанието“, в които тя се прилага в страните, към които ние се интегрираме обществено и икономически, че сме направили сериозни отстъпления от обичайните за нас в миналото стандарти, че в рамките на територията на страната архитектурно-градоустройствените процеси се развиват безконтролно. Убеждението ни е, че членовете на САБ, нашите колеги, имат огромни творчески възможности и те могат както да набележат слабостите в сегашната ни практика, така и да посочат пътищата за тяхното решаване, което се опитваме скромно да направим и ние. Но само Съюзът на архитектите има възможността и задължението да активизира тяхната дейност, да обобщи предложенията и да ги представи пред държавното ръководство като обществено значими за европейската интеграция на България, за нейното успешно бъдещо развитие.

Желаем успех в отговорната ви дейност като председател на Съюза на архитектите в България! Нека да завършим с мотото на демократичните промени у нас: „Кога друг път, ако не сега и кой друг, ако не нашият любим съюз?“

С уважение:

**Клуб на архитекта-професионалист
и общественик към САБ-Пловдив**

ГОЛЯМ УСПЕХ ЗА ЛЕСОТЕХНИЧЕСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ, СОФИЯ

Лесотехническият университет спечели проект за безвъзмездна финансова помощ в размер на почти четири милиона лева. Ръководител е чл.-кор. проф. д.а.н. арх. Атанас Ковачев

Лесотехническият университет спечели проект за безвъзмездна финансова помощ по схема BG161PO001/1.1-07/2009 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна инфраструктура на висшите училища в градските агломерации“.

Проектът за „Модернизация на Библиотечно-информационния център, въвеждане на мерки за енергийна ефективност и изграждане на достъпна архитектурна среда в Лесотехническият университет София“ (Договор BG161PO001/1.1-07/2009/002) е на стойност 3 840 073,71 лв., които се разпределят по следния начин:

- Съфинансирани от ЕФРР (мин. 85%) – 3 264 062,65 лв.;
- Национално съфинансирани (макс. 10%) – 381 121,06 лв.;
- Собствен принос на Лесотехническият университет (мин. 5%) – 194 890,00 лв.

Срокът за изпълнение на проекта е 24 месеца. Ръководител на проекта е чл.-кор. проф. д.а.н. арх. Атанас Ковачев, Лесотехнически университет. На 2 юни 2010 г. в сградата на Министерството на регионалното развитие и благоустройството се състоя церемония по подписването на договорите с бенефициентите (ректорите на университетите) на одобрените за финансиране проекти. Договорите се подписаха въз основа на проектни предложения на държавни висши училища, одобрени с Решение № РД-02-14-719/ 30.04.2010 г. на ръководителя на УО на ОПРР.

На 15 юни 2010 г. се проведе пресконференция в БТА, където бе представен проектът на Лесотехническият университет. Чрез него ще бъдат финансирани дейности по трите възможни мерки за енергийна ефективност, осигуряване на равен достъп на групите в неравностойно положение, модернизация на информационното обслужване в библиотеките на висшите учебни заведения.

Парите се отпускат по Оперативна програма „Регионално развитие“ на Министерството на регионалното развитие и благоустройството – съобщил на пресконференцията в прес-клуба на БТА ректорът на университета проф. д.с.с.н. инж. Нино Нинов. „Нашият университет е класиран на второ място с 85 точки между 13-те университета, които спечелиха такава помощ от общо кандидатствали 26 държавни висши учебни заведения. Сумата, която получаваме (3 милиона и 840 хиляди лева), е около 75% от държавната ни субсидия за тази година и около 20 пъти повече от предвидените от държавата разходи за капиталови вложения“, заяви проф. Нинов.

Обстойно представяне на изминатия път при подготовката на проекта и първите стъпки по реализацията му след подписването на договора направи ръководителят на проекта – чл.-кор. проф. д.а.н. арх. Атанас Ковачев. Той заяви: „Дейностите, предвидени за изпълнение в проекта, са насочени към:

- Изграждане на модерен библиотечно-информационен център, чрез повишаване на възможностите и капацитета на съществуващата информационно-комуникационна инфраструктура, подобряване на обслужването и сигурността, разширяване на набора и обхвата от предлагани услуги в библиотеката на Лесотехническият университет;
- Подобряване на условията за работа в библиотеката на Лесотехническият университет, чрез ремонт и реконструкция на помещението и внедряване на съвременна библиотечно-обзавеждане;

- Подобряване на енергийната ефективност в сградата на библиотеката, чрез реализиране на мерки за повишаване на енергийната ефективност и инсталиране на енергоспестяващо оборудване;
- Подобряване на достъпа до образователните услуги на лица с увреждания, чрез изграждане на достъпна среда в сградата на библиотеката;
- Развитие на научно-изследователска дейност и създаване на условия за прилагане на иновационни методи за обучение (вкл. дистанционно), чрез обновяване и внедряване на нови технологии в библиотеката.

Планирани са дейности за превръщане на съществуващата библиотека в модерен Библиотечно-информационен център, чрез ремонт и реконструкция на библиотечната инфраструктура, обновяване и внедряване на нови технологии, обновяване на ИТ-конвенционално оборудване, изграждане на Студио за дигитализация; доизграждане на мрежовата библиотечна структура и достъпа до интернет, осигуряване на отдалечен достъп на оторизирани потребители (студенти, докторанти, преподаватели) до електронните ресурси на библиотеката.

Предвидените по настоящия проект интервенции отразяват политиката на Лесотехническият университет и неговото ръководство за осигуряване на оптимални условия за реализация на образователния процес, усъвършенстване на качеството на обучение, преподаване, научни изследвания и ресурсно обезпечаване за постигане на най-добри резултати при изпълнение на мисията и главната цел на ЛТУ.

Проектът залага на следните основни приоритети по отношение на ИТ-инфраструктурата:

- Осигуряване на широк достъп на студентите и външни потребители до учебни материали, депозирани в библиотеката на университета, чрез вътрешна университетска мрежа;
- Подобряване на информационното обслужване на науката, чрез електронен достъп до международната научна периодика;
- Разширяване дейността и подобряване обслужването на компютърната мрежа на университета;
- Окомплектоване на Университетската библиотека с учебни пособия, книги и периодика и пълна компютризация на заемната служба за студенти и преподаватели, и на информационната им осведоменост и обслужване

Сформиран е екипът за работа по проекта – общо само 7 човека – ръководител, координатор, счетоводител, трима експерти и технически сътрудник. Част от тях са хората, които изминаха трудния път по подготовката на качествен проект, отговарящ на високите изисквания на Европейския съюз. При подготовката на проекта участие взе Архитектурно ателие „Архихол“ (арх. Г. Дойчинов, арх. Г. Цапков и специалисти по всички специалности), които заедно с проф. арх. А. Ковачев (консултант), разработиха инвестиционния проект, отличаващ се с иновативност във функционално-плановата и обемно-пространствената композиция и оригинален интериорен образ, както и много специалисти, разработили проблемите на енергийната ефективност.

Предстои да бъде одобрен окончателно графикът за изпълнение на заложените дейности и стартиране на процедурите за обществени поръчки за избор на изпълнители, в съответствие с изискванията на Закона за обществени поръчки и Наредба за възлагане на малки обществени поръчки – общо 7 обществени поръчки.

„Най-трудната и тежка работа тепърва предстои. До месец юни 2012 г. трябва да приключим. Вярвам, че ще успеем. Много ми се иска Лесотехническият университет да има съвременен библиотечно-информационен комплекс, който в следващите 10-15 и повече дори години да отговаря на съвременните европейски и световни изисквания и потребности в тази област“, категоричен е чл.-кор. проф. д.а.н. арх. Атанас Ковачев.

МУЗЕЙНО-РАЗВЛЕКАТЕЛЕН КОМПЛЕКС В ЦЕНТЪРА НА СОФИЯ

Планираното отдавна и очаквано с интерес от колегията представяне на проекта за „Експониране на археологическите находки при строителството на метрото в центъра на София“ беше представено на 24 юни т. г. от неговите автори арх. Славей Гълъбов, арх. Красен Андреев и арх. Васил Китов.

В препълнената зала 2 на ул. „Кракра“ №11 присъстваха колеги от всички поколения, гости и разбира се, поканените официални лица: г-н Тодор Чобанов, зам.-министър на културата, арх. Петър Диков, главен архитект на София, инж. Братоев, директор на „Метрополитен – София“.

Срещата беше открита от арх. Светлозара Шаханова, председател на Сдружените софийски архитекти, приветствено слово произнесе и председателят на САБ, арх. Георги Бакалов. След това авторите на проекта представиха своите идеи на фона на мулти-

Б. р. Цялостно представяне на проекта ще направим в един от следващите броеве на сп. „Архитектура“

медийна прожекция. Последователно думата взеха г-н Чобанов, който представи стратегията на Министерството за инвестиционния процес по проекта, арх. Диков и инж. Братоев, които разкриха детайли от „кухнята“ на обекта, подчертавайки трудностите от непрекъснато изникващите нови археологически находки.

Времето за въпроси и коментари по проекта към авторите и официалните лица протече както винаги емоционално, в рамките на добрия тон. Запомниха се изказванията на арх. Христо Генчев, арх. Александър Малчев, синът на арх. Сава Бобчев, който обеща да предостави архива от разкопките на покойния си баща на проектантите. Цялото събитие се записваше.

Срещата завърши с пожелания за бъдещи обсъждания по проекта в хода на строежа на метрото. На добър час!

арх. Любомир Милков

пътувания

ВСЕКИ СЕЗОН Е ХУБАВО ВРЕМЕ ЗА...

продължава от с. 8

автономия в рамките на Българската православна църква. Ценната музейна и книжовна сбирка – хрисовулът на цар Иван Шишман (1378 г.), Крупнишкото и Сучавското евангелиета и дърворезбованият кръст, изработен от монаха Рафаил в продължение на 12 години (1790-1802 г), предизвикват нови изблици на възхищение. Разглеждаме и две от гостните стаи – Чирпанската и Копривщенската, просторни, светли, украсени с декоративни стенописи на светска тематика и с дърворезбовани и стенописвани тавани, застлани с изящни черги и килими. А се знае, че навремето е имало единадесет такива гостни стаи, обзаведени със средства на жители на икономически замогнали се през Възраждането български градове и в тях са отседали поклонници от тези селища.

За жегата познах - по обяд в Благоевград вече е горещо, но не и в прохладния озеленен двор на църквата „Въведение Богородично“ във Вароша. Думата „варош“ е прабългарска и едно от многото й значения е „стар град“. Кварталът е построен през втората половина на XVIII в. на левия бряг на река Благоевградска Бистрица в подножието на Делвинския баир от занаятчи и търговци като българската махала на Горна Джумая. На мястото на сегашната църква е имало малък храм, в който е живял самотен монах, основал първото килийно училище в града. С молба от 1838 г. до османските власти е издействан строежът на нов храм, започнал през 1840 г. Жителите на Вароша - тогава около 150 души го построяват сами със собствени средства и труд. Дори жените са носили камъни в престилките си и църквата е осветена през 1844 г. За времето си тя е била една от най-богатите и най-пищните в този край – трикорабна базилика, богато изографисана от майстори на Банската художествена школа. Характерна особеност на иконостаса е много дълбоката ажурна дърворезба. Камбанарията е в двора на храмовия комплекс. Всичко наоколо внушава чувство на преклонение пред естетическия вкус на предшествениците – малки и тесни калдъръмени улички, къщи, изградени от традиционните за възрожденската епоха дърво и камък, дворове, пълни с цветя и преливащи през оградите розови храсти с безброй яркочервени цветове. През 80-те години на миналия век кварталът е възстановен и придобива днешния си облик.

Какво е непоносима горещина разбираме на следващия ден – температурата в Кавала е около 40 градуса. Спираме още на първия завой с изгледна площадка към града и залива за задължителните снимки, неизбежна част от туристическия ритуал. Кавала е разположен амфитеатрално на три малки залива, образуващи големия Кавалски залив с планината Символон над него, на знаменития път Виа Егнация, свързващ Рим с Константинопол. Автобусът ни изсипва недалеч от пристанището под крепостта на стария квартал Панатия. Над каменната стена се вижда старият имарет – приют за бедни с медре-

се към джамията, построен от Мехмед Али през 1817 г. и превърнат сега в луксозен хотел. Мехмед Али е най-видната историческа личност в по-новата история на града – паша, пълномощник на Високата порта и основоположник на последната египетска владетелска династия. Изкачваме се по хълма до запазения в отлично състояние акведукт Камарес, построен през 1550 г. от султан Сюлейман Великолепни, за да снабдява града с вода, на мястото на стара римска защитна стена, служила също като акведукт. Конструкцията му представлява 60 различни по размер арки, най-голямата с височина 52 метра. Вдясно се вижда стената на старата венецианска крепост на хълма Панатия. Разходката продължава до плажа на един от заливите с кратка почивка в рибна таверна. Въпреки горещината, отпратила всички местни жители на сянка, някои от по-смелите ни спътници атакуват стръмните и тесни сокаци, за да се насладят на неповторимата атмосфера на стария град и да погледнат кристално синьото море над покривите на накачалите една върху друга къщи. По-уморените намират прохладата на крайбрежната улица и опитват сладоледите и разхладителните напитки. Важното е, че всички сме доволни. За първи път Банско се споменава в турски регистър от 1576 г. Четири века по-късно на територията на общината има около 150 архитектурно-исторически паметника на културата. През 1833 г. общоселски обществен съвет начело с Лазар Герман осигурява средства, материали и работна сила за строежа и изографисването на църквата „Св. Троица“, осветена през 1835 г. Трикорабната базилика е най-голямата църковна сграда в страната до построяването на катедралния храм „Св. Александър Невски“ в София. През 1850 г. е построена и камбанарията, а часовниковият механизъм е монтиран през 1865 г. В съседство е Бенината къща, строена през XVIII в., обявена за национален паметник на културата и превърната през 1981 г. в музей на Неофит Рилски – първият български енциклопедист и основоположник на българското светско образование. През 1952 г. отваря врати къщата-музей „Никола Вапцаров“ – първият музей в Пиринския край. В стария Рилски метох през 1986 г. е уредена Постоянната иконна изложба „Банската художествена школа“ с почивни дни събота и неделя, точно когато градът е пълен с гости. Да се надяваме, че отчасти ще бъдем възмездени с посещение на изложбата на Тома Вишанов в криптата на храм-паметника „Св. Александър Невски“, която продължава до 10 септември.

Връщаме се в София, а в главата ми отново се върти натрапчивата мисъл за пустинята. Всяко едно пътуване, даже от вечно зелените гористи склонове на Рила и Пирин до лазурно сините води на Егейско море, може би е едно прекосяване на пустинята – в библейския смисъл на тази дума. Затова въпросите, чиито отговори търсим при тръгването, са значително по-малко от въпросите, с които се завръщаме. Надеждата ни е да намерим техните отговори при предстоящите пътувания. Разчитаме за това на фондацията!

арх. Здравка Ненова

арх. образование

Архитектурно-градоустройствена концепция за обект „ВОДНА КУЛА И ОКОЛНО ПРОСТРАНСТВО“ на територията на Община „Лозенец“ в НБУ, София

Организатори бяха Софийска община, Район „Лозенец“ и Програма „Архитектура“ на Нов български университет (НБУ), със специалното участие на г-н Прошко Прошков, кмет на Район „Лозенец“ и Нели Мехочева, НБУ. Дискутанти бяха хон. преп. М. Илиев, арх. М. Йорданова, доц. В. Найденова, проф. К. Бояджиев, доц. Б. Банков, арх. Г. Стефанова.

Архитектурната работилница „Арх&УрБаН“ 2010 „Архитектурната и урбанистична ценност – интерпретации“ се проведе през месец юни с регламентиран достъп за участие. Работиха 8 екипа от студенти на НБУ от МП „Архитектура“ и МП „Пространствен дизайн“. Екипите се състояха от три до пет души, като формираха проектните си идеи в голяма степен самостоятелно. Преподавателите от МП „Архитектура“ имаха ролята на дискусанти.

В първия етап от протичането на работилницата кулата бе заснета от студенти на арх. М. Илиев, с изключителното участие на Камен Неделчев. Бъдещите участници се регистрираха, получиха графични материали, както и отговори на въпроси. Сформираха се и проектантските екипи. Вторият етап бе посветен на предварителна подготовка и работа – запознаване с окончателното задание за проектиране, одобрено и от кмета на СО, Район „Лозенец“, като съвсем свободна задача за студентите, проучване на място и т.н. Третият – заключителният етап включваше работа на екипите в сградата на НБУ, оформяне на проектните разработки, дискусии – на 11 и 12 юни 2010 г. Съпътстваща работилницата бе лекцията на един млад и изявен български архитект – Георги Кътов. Студентите работиха с невероятен ентузиазъм, вдъхновение и любов, а на 12.06 до 2 часа през нощта. Неспали втора или трета нощ – работилницата се проведе в края на семестъра, който беше превърнал нощите в дни за студентите поради последните консултации по семестриалните проекти и задачи по механика, и по стоманени и дървени конструкции, по дескриптивна геометрия.

Б. р. Проектите ще бъдат представени в един от следващите броеве на сп. „Архитектура“

пътувания

ВСЕКИ СЕЗОН Е ХУБАВО ВРЕМЕ ЗА ТВОРЧЕСКИ ПЪТУВАНИЯ

Фондацията за християнска архитектура и изкуство „Никола Фичев – Захарий Зограф“ и дружеството „Синтез, интериор, дизайн, реставрации“ на САБ в разгара на пролетния сезон предложиха на своите членове поредното приятно преживяване – творческо пътуване с опознаване на архитектурно-историческите паметници на Рилския манастир, Благоевград, Банско и Кавала. Осъществено на 11-13 юни под ръководството на проф. арх. Стефан Стамов – изпълнителен директор на фондацията, пътуването може да бъде определено като спускане от белоснежните алпийски пейзажи на Рила и Пирин до кристално сините води на Егея.

Защо великият български поет и писател Иван Вазов е нарекъл пътеписа си за Рила планина „Великата Рилска пустиня“? Този въпрос се върти из главата ми в ранното утро, когато не само автобусът набира скорост, но и топлината, за-

плашваща към обяд да се превърне в юнска жегла. По гористите склонове на Рила за пустиня и дума не може да става – красива природа, свежа зеленина, бистра планинска река ту от едната, ту от другата страна на пътя. Вероятно народният поет е изхождал от тесния смисъл на думата – пуст, пустош, ненаселена местност, място, където няма хора.

След поредния завой на пътя изведнъж се оказваме пред каменните стени на Рилската обител, изпълнени в т.нар. градеж „халва с орехи“. След преминаването под малкия купол на Дупнишката порта просторният манастирски двор с блестящите под слънцето бели аркади на манастирските крила, изградени от майстор Алекси Рилец и майстор Миленко от село Блатешница, ни изглежда необятен. Очевидно старите първомайстори не само са познавали въздействието на противопоставянето, но и умело са го използвали. Високото 23 м., свободно стоящо върху почти квадратна основа стройно тяло на каменната жилищно-отбранителна кула на протосеаст Хрельо Драговол, васал на сръбския крал Стефан Душан, е ключовият вертикален елемент, обединяващ в единен ансамбъл със съвършена композиция манастирските сгради, изваяни като пластика и колорит под силното творческо въздействие на конструктивните и декоративните похвати, приложени в градежа на Хрельовата кула (1334-1335 г.). С благоговение влизаме в главната манастирска църква „Рождество Богородично“ с двата параклиса „Св. Иван Рилски“ и „Св. Николай“ – великото творение на майстор Павел Иванович от село Кримин, Костурско, построена през 1834-1837 г. на мястото на старата Хрельова църква от 1343 г. В стенописната и дърворезбената ѝ украса са взели участие най-видните по онова време български зографи и дърворезбари. Превръщането през 1961 г. на Рилския манастир в национален музей и обявяването му от ЮНЕСКО за паметник на културата със световно значение са само поредното потвърждение за неговата обединяваща българския етнос и православиен свят роля на духовно и културно средище. През 1991 г. с постановление на Министерския съвет са възстановени неговите монашески статуй и

следва на с. 7